

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
154/2023	Fylkesrådet	09.05.2023
095/2023	Fylkestinget	12.06.2023
	Komite for kultur, miljø og folkehelse	12.06.2023

Høring - Pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger

FT-sak 095-2023

Sammendrag

Kommunal- og distriktsdepartementet foreslår en lovendring i plan- og bygningsloven med utfyllende regler i forskrift. Endring er ny § 2-4 som setter krav til pliktig innmeldingsordning for grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Målet er å bedre kunnskapsgrunnlag om grunnforhold og naturfarer for økt sikkerhet. Dataene fra pliktige innmeldinger vil bli tilgjengeliggjort slik at formålet om bedre kunnskap om grunnforhold og ulike naturfarer oppnås.

Med naturfareutredning menes det utredning eller vurdering og kartlegging av fare for flom og alle typer skred. Forslaget om innmeldingsplikt omfatter naturfareutredninger som både avdekker og avkrefter reell fare.

Grunnundersøkelser er undersøkelser av hva som befinner seg under bakken. I departementets forslag omfattes kun geotekniske grunnundersøkelser. Disse undersøkelsene består av grunnboringer og etterfølgende laboratorieundersøkelser som sier noe om hvordan grunnen er satt sammen.

Klimaendringer vil føre til økt naturfare mange steder i Norge. Det er derfor viktig å tilgjengeliggjøre kunnskap om naturfare og grunnforhold for å kunne forebygge og håndtere uønskede konsekvenser av klimaendringene. Data fra grunnundersøkelser og naturfareutredninger kan gi nødvendig kunnskap for å kunne forebygge naturskade.

Det finnes i dag flere frivillige innmeldingsordninger for naturfareutredninger knyttet til flom og skred, og for grunnundersøkelser. I høringen kommer det fram at erfaringer med frivillige innmeldinger ikke gir gode nok resultater.

Fylkesrådet stiller seg positiv til departementets forslag om endring i plan- og bygningsloven om krav til pliktig innmelding for grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Dette på bakgrunn av nytten innmeldingene vil bidra til i et bedre kunnskapsgrunnlag som vil styrke forebygging mot naturfarerisiko, samfunnsmessige ressursbesparelser, samt økt og

bærekraftig verdiskapning for Nordland.

Bakgrunn

I årene fremover vil klimaendringer føre til økt naturfare mange steder i Norge. Tilgjengeliggjøring av kunnskap om naturfare og grunnforhold er derfor viktig for å kunne forebygge og håndtere uønskede konsekvenser av klimaendringene. Både grunnundersøkelser og naturfareutredninger er data som gir nødvendig kunnskap for å kunne forebygge naturskade.

Kommunal- og distriktsdepartementet foreslår at det innføres bestemmelser i ny § 2-4 i plan- og bygningsloven. Denne setter krav til pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger til henholdsvis Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Departementet foreslår også en ny bestemmelse i åndsverkloven § 33 tredje ledd som sikrer at denne loven ikke er til hinder for at slike rapporter gjøres tilgjengelig gjennom en offentlig registerordning. Videre foreslår departementet en ny forskrift som utfyller lovbestemmelsen.

Innmeldingsplikten vil innebære at fremtidige geotekniske grunnundersøkelser og naturfareutredninger som gjennomføres etter at loven trer i kraft, skal meldes inn til henholdsvis Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Målet er å bedre kunnskapsgrunnlaget om grunnforhold og naturfarer for å øke sikkerheten. Dataene fra pliktige innmeldinger vil bli tilgjengeliggjort slik at formålet om bedre kunnskap om grunnforhold og ulike naturfarer oppnås.

Problemstilling

Kommunal- og distriktsdepartementet foreslår ny bestemmelse i plan- og bygningsloven som setter krav til pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Endringer i lovverket er på bakgrunn av at tilgjengeliggjøring av naturfareutredninger og geotekniske data og rapporter vil gi en stor samfunnsmessig nytte til en relativt liten kostnad. I høringen kommer det fram at de eksisterende frivillige innmeldingsordningene for naturfareutredninger og grunnundersøkelser ikke gir gode nok resultater.

Klimaendringer fører med seg økt risiko for naturfarer som flom og skred mange steder i Norge. Data fra grunnundersøkelser og naturfareutredninger kan bidra til et utvidet kunnskapsgrunnlaget om grunnforhold og naturfarer som kan øke sikkerheten. Det er derfor viktig å tilgjengeliggjøre denne kunnskapen for å øke samfunnets motstandsdyktighet mot uønskede konsekvenser av klimaendringene.

Drøfting

Lovendring i plan- og bygningsloven foreslått av Kommunal- og distriktsdepartementet tilføyer ny bestemmelse i § 2-4. Denne setter krav til pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger til henholdsvis Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Endringene innebærer også en ny bestemmelse i åndsverkloven § 33 tredje ledd som sikrer at denne loven ikke er til hinder for at slike rapporter gjøres tilgjengelig gjennom en offentlig registerordning. Videre foreslår departementet en ny forskrift som utfyller lovbestemmelsen. Lovendringen omfatter i de som gjennomfører de geotekniske grunnundersøkelsene, eller skriver naturfareutredningene.

Kunnskapen knyttet til grunnundersøkelser kan bidra til et bedre grunnlag for all type kartlegging, som kvartærgeologisk kartlegging, kartlegging i bratt terreng og kartlegging av kvikkleireforekomster. Disse gir igjen grunnlag for aktsomhetskart for flom og forskjellige typer skred, faresonekart, og naturfareutredninger og videre kunnskapsspredning. Bedre

kunnskapsgrunnlag om grunnforhold og naturfarer og kunnskapsspredning vil være med å øke sikkerheten da det kan redusere faren for å gjøre inngrep som kan føre til naturfarer. Mulige inngrep kan være massefylling og graving i områder hvor det kan føre til kvikkleireskred.

Det brukes store ressurser på grunnundersøkelsene gjort i forbindelse med utbygging og utredninger av stabilitet, fundamentering og flom- og skredfare i plan- og byggesaker. Dokumentasjonen som utarbeides i dette arbeidet er tilpasset og ment for den aktuelle saken som er under behandling. Men informasjonen vil også ha nytteverdi utenfor den konkrete saken. Ved et tidligere FOU-prosjekt, BegrensSkade, viste det seg at kunnskap om grunnforhold er viktig for å unngå skader på naboeiendommer ved ny utbygging.

Det er problematisk for private og offentlige aktører som bestiller utredninger, med manglende innsending av naturfareutredninger og grunnundersøkelser. Dette fører til at de ikke har tilgang på eksisterende eller tidligere innhentet kunnskap som grunnlag for sine vurderinger. Dette kan medføre uvitenhet om eventuelle farer, eller hvor det er trygt. En oversikt over allerede utførte utredninger gir bedre grunnlag for å prioritere områder for private og offentlige aktører ved behov for naturfarekartlegginger og utredninger. I dag kan det forkomme gjentatte utredninger, undersøkelser eller kartlegginger av samme område på bakgrunn av manglende oversikt over utførte grunnundersøkelser eller naturfareutredninger. En felles nasjonal oversikt over områder som har vært utredet vil bidra til å unngå unødvendige kostnader.

Tilgjengeliggjøring av grunnundersøkelser og naturfareutredninger, og medførende data, kan føre til at det oppstår ny forståelse og ny kunnskap ved sammenstilling med annen kunnskap. Dette kan brukes i nye sammenhenger, og kan gi et utvidet kunnskapsgrunnlag om naturfarer og andre fenomener, som kan gi bedre forutsetninger for å øke sikkerheten. Tilgjengeliggjøringen kan også gi effektivitetsgevinster for næringslivet og offentlig sektor. Tilgang på gjennomførte grunnundersøkelser og naturfareutredninger kan gi mer forutsigbare prosesser og redusere kostnadene ved fremtidige prosjekter.

I høringsnotatet er det foreslått noen unntak fra denne innmeldingsplikten. Unntakene gjelder undersøkelser som allerede gjøres offentlig gjennom andre forskrifter og krav. Slik som undersøkelser og rapportering i forbindelse med å undersøke om grunnen er forurenset. Et annet eksempel er geofysiske undersøkelser. Per i dag finnes det ikke en standardisert metodikk for dataleveranse og dokumentasjon for geofysiske undersøkelser. For å stille krav til innhenting av denne type data burde det først være en omforent metodikk for dette. Samtidig utføres geofysiske undersøkelser hovedsakelig på vegne av det offentlige, og har slikt allerede et grunnlag for tilgjengeliggjøring av dataene. Det legges heller ikke opp til at grunnundersøkelser etter petroleumslovgivningen og minerallovgivningen omfattes av denne innmeldingsplikten. Dette grunnet at de omfattes av egne regler for innmelding og tilgjengeliggjøring av undersøkelsene.

De er foreslått at NVE og NGU som i dag forvalter de frivillige innmeldingsløsningene for dataene per i dag, overtar ansvaret for mottak og tilgjengeliggjøring av data i forbindelse med denne foreslåtte innmeldingsplikten. Det legges opp til at det er NVE som mottar alle vurderingsrapporter, slik som rapporter om naturfareutredninger og faresoner. Samt at NGU mottar alle grunnundersøkelsene, geotekniske datasett, herunder også rådatafiler og datarapporter.

Informasjonen i de innmeldte rapportene som er underlagt taushetsplikt, tas ut eller sladdes i dokumentasjonen. Bestemmelser om taushetsplikt vil som hovedregel gå foran innmeldingsplikten og vil begrense hva som kan tilgjengeliggjøres. Dette gjelder blant annet

personvernopplysning jf. forvaltningsloven eller skjermingsverdig informasjon etter sikkerhetsloven, lov om skjermingsverdige objekter og bunnforhold, damsikkerhetsforskriften eller kraftberedskapsforskriften. Dersom naturfareutredninger og geotekniske grunnundersøkelser inneholder teknisk eller annen informasjon som kan benyttes til å skade infrastruktur eller skjermingsverdige objekter, skal informasjonen ikke meldes inn og heller ikke tilgjengeliggjøres. I høringen kommer det fram at tilgjengeliggjøringen av alle grunnundersøkelser og naturefareutredninger går foran vern av informasjon etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 om forretningshemmeligheter og forretningshemmelighetsloven, på bakgrunn av samfunnets behov for innmeldingsplikten.

Medvirkning

Saken er vurdert i henhold til prosedyre for involvering av medvirkningsrådene til å falle inn under kategori 1. Det innebærer at saken har lite rom for eller behov for medvirkning.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet er positiv til departementets forslag om endring i plan- og bygningsloven om krav til pliktig innmelding for grunnundersøkelser og naturfareutredninger. Et utvidet kunnskapsgrunnlag er viktig for å kunne gjøre de beste beslutningene for samfunnet i Nordland. I dag er mye av kunnskapen som innhentes fra naturfareutredninger og grunnundersøkelser ikke gjort tilgjengelig for andre som kan ha nytte av den.

Klimaendringene fører til at naturfarer utsetter mer områder i Nordland, og fylkesrådet i Nordland ser nytten i å tilgjengeliggjøre kunnskap som kan være med å forebygge mot uønskede konsekvenser av klimaendringene.

Kunnskapen fra naturfareutredninger og grunnundersøkelser kan redusere samfunnets kostnader ved etablering av tiltak, forebygge skader, forbedre det offentlige kartgrunnlaget, og øke verdiskapingen.

Fylkesrådet vurderer at departementets forslag vil føre til et tryggere Nordland, og mer kunnskap om fylket vi bor i. Samtidig er fylkesrådet opptatt av dataene tilgjengeliggjøres i offentlige kartdatabaser og blir automatisert. Dette vil bidra til at fylkeskommunen og kommunene i Nordland får bedre kunnskapsgrunnlag for framtidig planlegging.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Nordland fylkeskommune vurderer at pliktig innmelding av naturfareutredninger og grunnundersøkelser vil føre til positive konsekvenser for Nordland, som utdypet tidligere under kapitelet *Drøfting*.

Andre konsekvenser

Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Nordland fylkesting støtter forslaget om endringer i plan- og bygningsloven, åndsverkloven, samt tilhørende forskrift, som sikrer offentliggjøring av grunndataundersøkelser og naturfareutredninger
2. Nordland fylkesting sier seg enig i at innmeldingsløsningene i størst mulig grad automatiseres. Samt at publisering av data gjøres i eksisterende offentlige

kartdatabaser.

Bodø den 09.05.2023

Elin Dahlseng Eide

fylkesrådsleder

sign

Linda Helén Haukland

fylkesråd for plan og næring

sign

09.05.2023 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

12.06.2023 Fylkestinget

Kultur, miljø og folkehelsekomiteens innstilling ble lagt frem av saksordfører Knut Petter Torgersen, Arbeiderpartiet:

1. Nordland fylkesting støtter forslaget om endringer i plan- og bygningsloven, åndsverkloven, samt tilhørende forskrift, som sikrer offentliggjøring av grunndataundersøkelser og naturfareutredninger
2. Nordland fylkesting sier seg enig i at innmeldingsløsningene i størst mulig grad automatiseres. Samt at publisering av data gjøres i eksisterende offentlige kartdatabaser.

Votering i plenum

Kultur, miljø og folkehelsekomiteens innstilling enstemmig vedtatt med 43 stemmer. (12 Arbeiderpartiet, 12 Senterpartiet, 7 Høyre, 4 Fremskrittspartiet, 3 Rødt, 2 Miljøpartiet De Grønne, 2 SV-Sosialistisk Venstreparti, 1 Venstre).

Permisjoner

Per Christian B. Jacobsen, Arbeiderpartiet

Edel-Marie Haukland, Kristelig Folkeparti

FT 095/2023

Vedtak

1. Nordland fylkesting støtter forslaget om endringer i plan- og bygningsloven, åndsverkloven, samt tilhørende forskrift, som sikrer offentliggjøring av grunndataundersøkelser og naturfareutredninger
2. Nordland fylkesting sier seg enig i at innmeldingsløsningene i størst mulig grad automatiseres. Samt at publisering av data gjøres i eksisterende offentlige kartdatabaser.